

Kas NILLTPFN likuma subjektiem jāņem vērā par personu apliecinoša dokumenta derīguma termiņu? 1/38/22

PwC Legal zvērināta advokāte
Aija Panke

PwC Legal vecākais vadītājs
Māris Butāns

Šā gada 1. septembrī stājās spēkā grozījumi Personu apliecinošu dokumentu likumā, kuriem būtu jāpievērš uzmanība arī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma ("NILLTPFN likums") subjektiem. Ja gribat saglabāt savas attiecības ar klientiem, tad jāizvērtē, kā šie grozījumi tās ietekmēs, un jāievieš risinājumi, kas ļaus tiesiski turpināt attiecības ar klientiem.

Īsumā par grozījumiem

Personu apliecinošu dokumentu likuma Pārejas noteikumi tika grozīti, paredzot vairākas izmaiņas. Piemēram, šobrīd Latvijas pilsonim kā obligāts personu apliecinošs dokuments ir pase, un personas apliecību persona ir tiesīga izvēlēties kā papildu personu apliecinošu dokumentu. Iepriekš likumdevējs bija lēmis, ka ar 2023. gada 1. janvāri personas apliecība būs obligāts personu apliecinošs dokuments jebkuram Latvijas pilsonim, kurš būs sasniedzis 15 gadu vecumu. Ar grozījumiem termiņš, no kura personas apliecība kļūs par obligātu personu apliecinošu dokumentu, tika pagarināts līdz 2023. gada 1. maijam. Izņēmums no šī pagarinātā termiņa būs piemērojams tikai personām, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā būs sniegušas ziņas par savu dzīvesvietu ārvalstī, jo tās būs tiesīgas iegūt personas apliecību līdz 2024. gada 31. decembrim.

Tomēr NILLTPFN likuma subjektiem ir svarīgi zināt citu grozījumu Personu apliecinošu dokumentu likumā. Proti, Pārejas noteikumu 9. punkts šobrīd paredz, ka gadījumos, kad Latvijā izsniegtam Latvijas pilsoņa, Latvijas nepilsoņa vai bezvalstnieka personu apliecinošam dokumentam ir beidzies derīguma termiņš laikposmā no 2020. gada 1. marta, tas uzskatāms par derīgu personu apliecinošu dokumentu tā turētāja identitātes apliecināšanai klātienē Latvijā līdz 2023. gada 30. aprīlim, ja tas nav kļuvis nederīgs citu iemeslu dēļ.

Vai būs praktiskas piemērošanas problēmas?

NILLTPFN likuma subjektiem būtu jāpārskata savas iekšējās kontroles sistēmas, lai pārlicinātos, ka tiek ieviesta procedūra, kas ļaus identificēt fiziskas personas, kurām būs personu apliecinošs dokuments ar derīguma termiņu, kas beidzies.

Pārejas noteikumu 9. punkts skaidri norāda, ka šāds personu apliecinošs dokuments ar derīguma termiņu, kas faktiski ir beidzies, būs izmantojams kā personu apliecinošs dokuments tikai klātienē. Tādējādi NILLTPFN likuma subjektiem jāievieš procedūra, kas šo prasību izpilda. Tas varētu būt problemātiski, ja šādu fizisku personu, par kuru identitāti jāpārlicinās klātienē, ir daudz. Šādos gadījumos NILLTPFN likuma subjekts var ieviest attālinātās identifikācijas procedūru, ja tāda vēl nav ieviesta.

Tiem NILLTPFN likuma subjektiem, kuri ir ieviesuši, piemēram, automatizētas IT sistēmas, kas ģenerē

automātiskus brīdinājumus par personu apliecinoša dokumenta derīga termiņa beigām, būtu jāpārskata šie sistēmu algoritmi, lai izvairītos no situācijas, kur jāizbeidz attiecības ar klientu, lai gan attiecību turpināšana būtu tiesiski iespējama, ieviešot klātienē identifikāciju.

Taču vēl svarīgāk ir atcerēties, ka personu apliecinoša dokumenta derīguma termiņš ir tikai viens no aspektiem, par kuriem NILLTPFN likuma subjektiem jāpārliedz, jo jebkurā gadījumā jāpārliedz, vai tas nav nederīgs citu iemeslu dēļ. Tā kā NILLTPFN likuma subjektiem jau šobrīd ir pienākums pārliedzties par personu apliecinoša dokumenta derīguma termiņu Nederīgo dokumentu reģistrā, ir vērts piebilst, ka jau kopš 2005. gada beigām šajā reģistrā netiek ietverti dokumenti, kam beidzies derīguma termiņš. Tātad, ja konkrētais personu apliecinošais dokuments tomēr ir ietverts reģistrā kā nederīgs dokuments, tas nozīmē, ka izpildās Pārejas noteikumu 9. punkta nosacījums un uzskatāms, ka dokuments ir nederīgs "citu iemeslu dēļ" un tādējādi nav izmantojams fiziskas personas identificēšanai.

Labprāt palīdzēsīm, ja jums rodas kādi jautājumi par to, kā visefektīvāk identificēt fiziskas personas.